

Article ID: 186685
DOI: 10.5586/wb/186685

Publication History

Received: 2023-12-15
Accepted: 2024-02-29
Published: 2024-04-12

Handling Editor

Ludwik Frey; W. Szafer Institute of Botany Polish Academy of Sciences, Kraków, Poland

Funding

The research was self-financed by the author.

Competing Interests

No competing interests have been declared.

Copyright Notice

© The Author(s) 2024. This is an open access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution License](#), which permits redistribution, commercial and noncommercial, provided that the article is properly cited.

MEMORIES

Grób Marii Matlakówny na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie

Tomb of Maria Matlakówna at the Lychakiv Cemetery in Lviv

Paweł Brzegowy *

Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich, ul. Piłsudskiego 27, 31-111 Kraków, Polska

* To whom correspondence should be addressed. Email: brzegowy.pw@gmail.com

Maria Matlakówna (1888–1962) była jedną z pierwszych kobiet, które w Uniwersytecie im. Cesarza Franciszka I we Lwowie (ob. Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki) uzyskały doktorat filozofii w zakresie botaniki. Miało to miejsce w 1915 r. Dwa artykuły naukowe przedstawione przez nią jako praca doktorska otrzymały pozytywną ocenę promotora Teofila Ciesielskiego (1847–1916) (Suchmiel, 2000). Prace te poświęcone wybranym zagadnieniom z biologii traw zostały wcześniej opublikowane w Krakowie w 1912 (Matlakówna, 1912) i 1913 r. (Matlakówna, 1913). Rozprawę o bielmach miękkich wiele lat później pozytywnie ocenił Edward Ralski (1901–1940) (Ralski, 1924). Matlakówna pracując na materiale z wykopalisk archeologicznych przeprowadzonych przez Ludwika Krzywickiego (1859–1941) na Żmudzi (powiaty rosieński i szawelski), w 1925 r. napisała z pomocą Adama Maurizio (1862–1941) studium o odnalezionych średniowiecznych szczątkach roślinnych (Matlakówna, 1925). Podjęła temat w znikomym stopniu omówiony wtedy w polskiej literaturze botanicznej. Kontynuacją tych badań był artykuł z 1929 r. nad szczątkami archeologicznymi zbóż z kilku innych stanowisk na Litwie (Matlakówna, 1929).

Matlakówna była jednym ze współpracowników Mariana Raciborskiego (1863–1917) w powołanym z jego inicjatywy Instytucie Biologiczno-Botanicznym Uniwersytetu Lwowskiego, którym kierował do 1912 r. Popierając działalność Polskiego Zjednoczenia Studentek Wszechnicy Lwowskiej wygłosiła referat *Głos kobiet w kwestii kobiecej* (Suchmiel, 2000). Od początku lat dwudziestych pracowała jako starszy asystent w Katedrze Botaniki i Towaroznawstwa Politechniki Lwowskiej (ob. Uniwersytet Narodowy „Politechnika Lwowska”) (Program Politechniki Lwowskiej na rok akademicki 1929/30, 1929). Potem była asystentką w kierowanej przez Tadeusza Wilczyńskiego (1888–1981) Pracowni Botaniki i Farmakognozji Oddziału Farmaceutycznego Uniwersy-

tetu Jana Kazimierza przy ul. Piekarskiej 52 (Popielski & Wojtkiewicz-Rok, 1991; Spis członków Lwowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Botanicznego 1.V.1937, 1975; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów oraz skład Uniwersytetu w roku akad. 1932/1933, 1932; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Skład Uniwersytetu w roku akademickim 1938/1939, 1938). Była członkiem i sekretarzem Oddziału Lwowskiego Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika (Protokoły posiedzeń administracyjnych Oddziałów T-wa. III. Oddział Lwowski, 1926), skarbnikiem i sekretarzem Oddziału Lwowskiego Polskiego Towarzystwa Botanicznego (Mikuła, 2022; Sprawozdanie Lwowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Botanicznego za czas od 1 kwietnia 1932 do 31 marca 1934, 1934) oraz od 1930 r. współpracownikiem Komisji Fizjograficznej PAU (Köhler, 2002; Rocznik Polskiej Akademii Umiejętności. Rok 1938/1939, 1945). Po zakończeniu drugiej wojny światowej pozostała w rodzinnym Lwowie.

Dotychczasowe położenie grobu Matlakówny znane było tylko nielicznym osobom. Nie wspomina o nim Stanisław Sławomir Nicieja (Nicieja, 1989). Botaniczkę pochowano w grobie rodzinnym poniżej Górki Powstańców (kwatery 31, nr grobu 3) (Archiwum Państwowego Muzeum Historyczno-Kulturalnego – Rezerwat Cmentarz Łyczakowski we Lwowie) (Rycina 1). Dobrze zachowany kamienny nagrobek z płaskorzeźbą przedstawiającą Matkę Boską ma wymiary 130 cm (wysokość) × 90 cm (szerokość) (Rycina 2).

Inskrypcja: Józef i Katarzyna Matlakowie lat 17.+ 1915. – lat 84. + 1938 Cześć ich pamięci Maria Matlakówna Dr filozofii U.J.K. * 1888 + 1962

Rycina 1 Nagrobek rodziny Matlaków, w którym spoczywa Maria Matlakówna (fot. Paweł Brzegowy, 2023).

ŹRÓDŁA ARCHIWALNE

Archiwum Państwowego Muzeum Historyczno-Kulturalnego – Rezerwat Cmentarz Łyczakowski we Lwowie.

Bibliografia

- Köhler, P. (2002). Botanika w Towarzystwie Naukowym Krakowskim, Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Umiejętności (1815–1952). *Polska Akademia Umiejętności*, 153, 299.
- Matlakówna, M. (1912). Trawy o bielmie tłustem i miękkiem – Über Gramineen – früchte mit weichem Fettendosperm. In *Bulletin International de L'Académie des Sciences de Cracovie. Classe des Sciences Mathématiques et Naturelles* (Vol. 5, pp. 405–416). Anzeiger der Akademie der Wissenschaften in Krakau. Mathematisch-Naturwissenschaftliche Klasse.
- Matlakówna, M. (1913). Przyczynki do znajomości traw i ich kielkowania. In *Bulletin International de L'Académie des Sciences de Cracovie. Classe des Sciences Mathématiques et Naturelles* (Vol. 5, pp. 236–250). Anzeiger der Akademie der Wissenschaften in Krakau. Mathematisch-Naturwissenschaftliche Klasse.
- Matlakówna, M. (1925). Średniowieczne szczątki roślinne ze Żmudzi, oraz niektóre zagadnienia pochodzenia zbóż [Medieval plant remains from Samogitia, and some issues of the origin of cereals]. *Acta Societatis Botanicorum Poloniae*, 3(2), 196–241.
- Matlakówna, M. (1929). Dalsze badania nad zbożem średniowiecznym z Litwy [Weitere Untersuchungen über mittelalterliches Getreide aus Littauen]. *Acta Societatis Botanicorum Poloniae*, 6(4), 370–384.

Rycina 2 Inskrypcja na nagrobku z informacją o Marii Matlakównie (fot. Paweł Brzegowy, 2023).

- Mikuła, A. (2022). Powstanie, rozwój i misja Polskiego Towarzystwa Botanicznego. In A. Mostowska, A. Rostański, & A. Mikuła (Eds.), *Polskie Towarzystwo Botaniczne w setną rocznicę powstania (1922–2022)* (pp. 16–25). Polskie Towarzystwo Botaniczne.
- Nicieja, S. S. (1989). *Cmentarz Łyczakowski we Lwowie w latach 1786–1986, [wyd. drugie, poprawione]*. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich.
- Popielski, B., & Wojtkiewicz-Rok, W. (1991). Dzieje Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie 1939–1944. In *Lwowskie środowisko naukowe w latach 1939–1945* (pp. 58–82). Polska Akademia Nauk. Instytut Historii Nauki, Oświaty i Techniki. Zakład Historii Nauk Społecznych.
- Program Politechniki Lwowskiej na rok akademicki 1929/30.* (1929). Nakładem Politechniki Lwowskiej.
- Protokoły posiedzeń administracyjnych Oddziałów T-wa. III. Oddział Lwowski. (1926). *Kosmos. Czasopismo Polskiego Towarzystwa Przyrodników Im. Kopernika*, LI(1–4), 955–960.
- Ralski, E. (1924). Tłuszcze w ziarnach kaw. *Kosmos. Czasopismo Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika*, XLIX(I–II), 62.
- Rocznik Polskiej Akademii Umiejętności. Rok 1938/1939.* (1945). Nakładem Polskiej Akademii Umiejętności.
- Spis członków Lwowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Botanicznego I.V.1937.* (1975). Repozytorium Polskiego Towarzystwa Botanicznego.
- Sprawozdanie Lwowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Botanicznego za czas od 1 kwietnia 1932 do 31 marca 1934.* (1934). Repozytorium Polskiego Towarzystwa Botanicznego.
- Suchmiel, J. (2000). *Działalność naukowa kobiet w Uniwersytecie we Lwowie do roku 1939.* Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Częstochowie.
- Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów oraz skład Uniwersytetu w roku akad. 1932/1933.* (1932). Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie.
- Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Skład Uniwersytetu w roku akademickim 1938/1939.* (1938). Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie.